

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

TELEGRAMI ZA ANGELA PALMERASA (PRI?E IZ RATNOG DJETINJSTVA)

Jasmin Hodžić

Neugodno iznena?enje

Dedina ku?a bila je na brežuljku, kao na osmatra?nici. ?ujemo neku galamu i vidimo veliku gužvu u podnožju sela. Mnogo ljudi. Cijelo selo. Nisu prošle ni nekolike minute a u našu avliju ve? stižu vojnici. Svi moramo po?i sa njima. Brzo, brzo. Ponijeti u dvije kese šta se može od potrepština, i noge. Zašto idemo, gdje idemo? – Ne znamo! Negdje nas vode. A otac? – Bio je s nama kad smo osmatrali gužvu, a zatim otr?ao da se sakrije u štalu prekoputa, za svaki slu?aj, samo dok gužva ne pro?e. Vojnici su nas okupili i lagano kre?emo. S nama su i dedo i nena. Njegovi roditelji. I tako smo ve? došli ispred štale pored koje je vodio naš put pa smo razmišljali o tome kako nas otac sigurno posmatra kroz male otvore i pukotine. I taman što nismo zamakli, krenula je neka galama i neko se osvrnuo na nešto novo što se ve? uveliko odvijalo na sceni iza naših le?a. Otac je istupio i dva naoružana vojnika u šljemovima ve? su se sjatili oko njega. „Eee, vidi, vidi! Moj mudžahedin! Ovo ?e biti moj li?ni mudžahedin!“ – progovara jedan od njih dok mu drugi pred našim o?ima veže ruke žicom koju je pronašao u avliji dedine štale. Tako se, skoro pa banalno, završila o?eva dvomjese?na era nestvarnog bjegunca. Na kraju, nakon toliko uspješnih ekskivaža, bio je, eto, prisiljen da im se sam u ruke preda. Upe?atljivo, u bradi mu je pritom (zarad koje su mu, valjda, i dali nadimak mudžahedin, ili ne samo zato?) nepažnjom ostala jedna slam?ica sijena koju nije ni primijetio pa su vojnici mistera F ve? po?eli naga?ati da se u štali krije cijela ?eta muškinja. Kad su dobili negativan odgovor, ostalo im je da ispale ve? dva-tri rafala i izrešetaju unutarnji prostor štale da bi se mogli uvjeriti da tu više i ne može da bude iko živ, ako je možda i bio. Otac im je rekao da je jednostavno istupio jer želi i?i sa svojom familijom. Gdje god oni, tu i on. Kada mu to nisu dopustili, mama je, poput kakvog advokata, po?ela da drži predavanja i pridike o moralu naših komšija, što ju je koštalo vojni?ke ?izme na njenom licu u trenutku dok je unaru?ju držala moju dvogodišnju sestru.

.....

Scena 1. Vojnik-policajac K: Kako vam je u samici? Otac: Pa, znaš gdje ležim i šta jedem... (A, po o?evom živom svjedo?anstvu, spavali su na betonu posutom katranom, nuždu vršili u ?ošak, pa je sve to curilo ispod onih koji su tu ležali i sve ih je to pod velikom vru?inom peklo i za o?i i za nos, mokra?u su, i svojui tu?u pili ili privijali na rane pa kad bi se usmrđili kupali su ih šmrkovima, hladnom vodom, što je bilo još jedno maltretiranje u nizu, a jeli bi ni slanu ni masnu providnu

?orbetinu sa osamnaestim dijelom hljeba). Samo da je malo manje degeneka, bilo bi lakše...! Vojnik-policajac K: Ne?e vas od danas niko više dirat. (A svaki bi ih dan postrojili uz jedan zid i tukli, pola sahata ili sahat, kako kad. I to naro?ito po njih jedanaest, raspore?enih oko jedanaest spremnih zdjela za „ru?ak“. Dok bi ru?ali, odbrojavali su im za to predvi?ene sekunde, ne bi ih dirali, a zatim bi ih odvojili na drugu stranu i ponovo tukli, dok bi na prvom mjestu tukli sve ostale. Zanimljivo, instiktivno fizi?ko utjerivanje pam?enja, kao životinjama? – A, dok su ih vojnici tukli pendrecima, palicama, i drugim ?ime su stigli – jednom su mu?eniku, naprimjer, vezali felgu od automobila za vrat – svi mu?enici bi uporedo morali pjevati nacisti?ke pjesme iz miljea vojnika krivousnog mistera F i tako bi im po prilici aktivno bilo uklju?eno još jedno ?ulo, da se preživjelim potvrди i podeblja gnu?no sje?anje na strahote mu?enja ili jednostavno za sva vrmena da im se zasoli pamet. Do nekoliko, uveli su im i ve?eru, što je zna?ilo i još dvije porcije batinjanja na dvije postoje?e. Logoraši su bili sretni kad bi nekim slu?ajem termin ve?ere ponekad bio presko?en. Izgladnjeli i izmu?eni logoraši koji se raduju kad nema ve?ere. Paradoksalno.)

Scena 2. Otac je na kraju zida za mu?enje. Blizu je željezna ograda. Oko njega su trojica. Tuku ?ime stignu. Otac od udaraca pada na zemlju pet-šest puta, i diže se svaki put iznova, na naredbu udarcem ?izmom, drže?i se za ogradu i nekako se propinju?i. U magnovenju, ?uje glas svog komišije, iz pre?ašnjeg dijaloga FaceToFace, vojnika-policajca, poznanika K, službenika krivousnog mistera F. Zatim pada u nesvjest. U?inilo mu se da je u nesvjeti ostao vje?nost. To mu je bio jedan od najtežih dana u logoru. Pri bu?enju, pitao je svoje drugove da li mu se u?inilo da je ?uo neki poznati glas, glas svog poznanika K. Odgovorili su mu: Ma, stajao tu, i sve to mirno gledao!

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.